

Slutrapport – Miljömålsrådets samverkansåtgärd Stadsmiljöavtal 2.0

Åtgärden

Kommuner och landsting kan idag söka stöd för att främja hållbara stadsmiljöer, så kallat Stadsmiljöavtal, enligt förordning (2015:579) om stöd för att främja hållbara stadsmiljöer. Stödet uppgår till två miljarder kronor under perioden 2015-2018.

Som en verksamhet inom Miljömålsrådet har Boverket under 2016 och 2017 haft drivansvar för uppdraget Stadsmiljöavtal 2.0. Målet med Stadsmiljöavtal 2.0 är att de ska stimulera till en hållbar utveckling av funktionsblandade tätorter. Det ska finnas en god tillgänglighet och närhet till viktig samhällsservice, bostäder, arbetsplatser samt rekreation och friluftsliv, men även ge tillgång till en utveckling av stadens gestaltning och infrastruktur. Åtgärden är ett sätt att ge kommunerna ekonomiska incitament för att utveckla stadsmiljön och göra det enklare för invånarna att välja de hållbara färsätten gång-, cykel- och kollektivtrafik.

Deltagande myndigheter

I arbetet med Stadsmiljöavtal 2.0 har förutom Boverket även Trafikverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, Riksantikvarieämbetet samt Länsstyrelsen deltagit.

Syfte

Uppdragets syfte har varit att utveckla dagens stadsmiljöavtal för att ge möjlighet till medfinansiering för fler sorters åtgärder för att utveckla Sveriges tätortsmiljöer än vad som var möjligt med nuvarande stadsmiljöavtalen. Ett annat syfte har varit att satsningen på stadsmiljöavtal skulle få en fortsättning även efter 2018.

Miljömål som berörs av åtgärden

Åtgärden bidrar främst till miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö eftersom den bedöms öka resandet med gång-, cykel- och kollektivtrafik. För att bli beviljad stadsmiljöavtal behöver kommunen även göra motprestationer som bland annat förväntas bidra till preciseringen hållbar bebyggelsestruktur. Eftersom åtgärden även bedöms leda till ett minskat beroende av personbilen så bidrar den också till miljökvalitetsmålen Frisk luft respektive Begränsad klimatpåverkan.

Resultat och effekt av åtgärden

Medverkande myndigheter har levererat en slutrapport om Stadsmiljöavtal 2.0 som har legat med som ett underlag till framtagandet av Nationell plan för transportsystemet 2018-2029.

I regeringens proposition 2016/17:21 ”Infrastruktur för framtiden – innovativa lösningar för stärkt konkurrenskraft och hållbar utveckling” föreslås att stadsmiljöavtalen ska bli en del av Trafikverkets åtgärdsplanering och därmed finnas med i den kommande nationella planen som gäller för åren 2018-2029. I regeringsdirektiv, från mars 2017, för framtagande av den nationella planen framgår det att regeringen ska satsa 12 miljarder kronor på stadsmiljöavtalen under de kommande 12 åren.

Det är fortfarande osäkert vilken effekt åtgärden i sig kommer att få i stadsmiljön. Grunden för stadsmiljöavtalen innebär att ansökande kommun måste medfinansiera motprestationer som uppgår till minst 50 % av ansökt belopp, vilket innebär att stadsmiljöavtalens 12 miljarder kronor under de närmaste 12 åren växlas upp till minst 24 miljarder kronor som då alltså kommer att satsas i svenska städers stadsmiljö.

Analys

Åtgärden bedöms leda till några olika effekter. Dels har medverkande myndigheter fått en större förståelse för varandra, vilket har lett till en bredare samsyn i frågorna om stadsutveckling och hur vi ska kunna åstadkomma en ökad andel gång-, cykel- och kollektivtrafik. Åtgärden har också aktualiserat diskussionen om stadsmiljöavtal och hur stadsmiljöavtalen ska utformas. Vi bedömer också att det har varit en styrka att medverkande myndighet har lämnat ett gemensamt underlagsmaterial till Trafikverkets åtgärdsplanering. Med tanke på att stadsmiljöavtalen tillsvidare har fått en hemvist i den Nationella planen och där det finns en kopplad finansiering på 12 miljarder för åren fram till 2029 så bedömer vi att åtgärden har bidragit till att öka takten för att nå miljökvalitetsmålen.